

Al heeft de internationale handel de volkshuishoudingen der arme landen niet benadeeld, en zoals wij hebben gezien, zelfs bepaalde voordelen opgeleverd, toch heeft zij niet een proces van economische ontwikkeling teweeggebracht, als op grond van de overwegingen der klassieke auteurs, die zoals gezegd voor andere gebieden nog steeds een hoge mate van actualiteit hebben, mocht worden verwacht. Zeer in het algemeen gesproken zou ik hiervoor een tweetal samenhangende redenen willen aanvoeren.

In de eerste plaats was de structuur van deze volkshuishoudingen niet zodanig, dat de internationale handel een proces van economische ontwikkeling kon stimuleren. In het voorgaande is daar reeds over gesproken toen werd opgemerkt, dat de wet van Say zich daar niet kon effectueren. Men zou het ook nog anders kunnen formuleren door te stellen, dat deze arme landen in een toestand van absolute kapitaalschaarste verkeren.

In de tweede plaats zijn de winsten die in de exportsectoren werden gemaakt, in onvoldoende mate benut om de zo noodzakelijke infra-structurele investeringen tot stand te brengen. Zoals bekend zijn dergelijke investeringen in de infra-structuur noodzakelijk om economische vooruitgang te kunnen bewerkstelligen.

Dit gedeelte van het betoog overziende komen wij tot de conclusie, dat internationale handel niet bij machte is geweest om in de arme landen een proces van economische ontwikkeling in gang te zetten. De oorzaak hiervan is niet, dat de internationale goederenruil als zodanig voor deze landen schadelijk is geweest, maar dat de interne situatie in deze gebieden het onmogelijk maakte, dat van het internationale goederenverkeer voldoende stimulansen uitgingen.

Het is dus duidelijk, dat voor de economische ontwikkeling van arme landen andere krachten dan de internationale handel in gang moeten worden gezet. Nu is het niet de bedoeling thans over ontwikkelingsprocessen in het algemeen te spreken, doch slechts voor zover zij in relatie staan tot de wereldhandel.

Nu hebben de huidige ontwikkelingslanden een vrij eenzijdige export-structuur, een hoge graad van concentratie in de export¹⁵⁾. Zij zijn daardoor in hun exportopbrengsten zeer conjunctuurgevoelig¹⁶⁾. Dit betekent weer, dat zowel de binnenlandse besparingen als de opbrengsten

¹⁵⁾ M. Michaely: „Concentration in International Trade” (1962) blz. 16.

¹⁶⁾ Michaely: t.a.p. blz. 92.